

ЗВІТ ПРО ВИКОНАННЯ НДР ЗА 2021-2024 НАВЧАЛЬНІ РОКИ

Кафедра «Туристичний, готельний та ресторанний бізнес»

Шифр, назва роботи, номер державної реєстрації НДР: 07211 «Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства»

Категорія роботи: прикладне дослідження

Керівник роботи: Валентина ЗАЙЦЕВА, канд. пед. наук, професор, завідувач кафедру

Виконавці:

Валентина ЗАЙЦЕВА, зав. кафедрою Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу, канд. пед. наук, проф.

Андрій ВІНДЮК, д-р пед. наук, проф.

Антоніна ДУБІНІНА, д-р. тех. наук, проф.

Тетяна ШЕЛЕМЕТЬЄВА, д-р. екон. наук, проф.

Анастасія БЕЗХЛІБНА, канд. екон. наук, доц.

Марина БЄЛІКОВА, канд. іст. наук, доц.

Тетяна БУТ, канд. екон. наук, доц.

Світлана ГРЕСЬ-ЄВРЕІНОВА, канд. екон. наук, доц.

Дар'я ГУРОВА, канд. геогр. наук, доц.

Олена ЖИЛКО, канд. екон. наук, доц.

Світлана ЖУРАВЛЬОВА, канд. екон. наук, доц.

Наталя ЗАЦЕПІНА, канд. пед. наук, доц.

Ольга КОРНІЄНКО, канд. екон. наук, доц.

Тетяна КУКЛІНА, канд. екон. наук, доц.

Дар'я МАМОТЕНКО, канд. екон. наук, доц.

Сергій ЦВІЛИЙ, канд. екон. наук, доц.

Тетяна КАПТЮХ, старш. викл.

Вікторія ПРУСС, старш. викл.

У виконанні НДР брали участь 141 студент та 1 аспірант. Результати дослідження, рекомендації надано туристичним підприємств м. Запоріжжя «Дімона Авіатур», «Поехали с нами», «Море туров», «Берег моря»; готельно-ресторанним підприємствам (Dream Hostel Zaporizhzhia, готель «Соборний», ФОП Пеліг Т.В., ТОВ «Готельний комплекс «Панська хата», ТОВ «Ренноваціо», які будуть використано по мірі можливості, враховуючи воєнний стан в країні.

Досягнуті результати у науковій роботі сприяли підвищенню якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальностей «Готельно-ресторанна справа», «Туризм і рекреація».

У роботі визначено теоретичні засади щодо інноваційного розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства, які спрямовані на створення умов для забезпечення сталого розвитку сфери туризму. Одержані в процесі дослідження результати і їх узагальнення надають змогу сформулювати наступні висновки.

Проаналізовано та узагальнено світові досягнення та інноваційні технології в туризмі та готельно-ресторанному господарстві провідних країн світу. Зроблено висновок, що міжнародний туризм у 2023 році продемонстрував значний відновлювальний потенціал, наближаючись до досягнення рівня до пандемії COVID-19. Згідно з останніми даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), приблизно 975 млн туристів подорожували в період з січня по вересень 2023 року, що на 38% більше, ніж у тому ж періоді 2022 року. Туристичні напрямки зросли на 22% більше міжнародних туристів у третьому кварталі 2023 року порівняно з минулим роком, відображаючи сильний літній сезон на Північній півкулі. Міжнародні туристичні при-буття досягли 91% від рівня до пандемії у третьому кварталі, до-сягаючи 92% у липні, кращого місяця з початку пандемії. Загалом, туризм відновив 87% від рівня до пандемії у січні-вересні 2023 року. Аналіз та узагальнення інноваційних технологій в туризмі та готельно-ресторанному господарстві провідних туристичних держав, ефективність яких перевірена часом і підтверджена конкретними досягненнями, має наукове й важливе практичне значення для розвитку туристичної галузі України з урахуванням її історичних, правових і культурних особливостей.

Визначено провідні технологічні інноваційні тенденції в туризмі та готельно-ресторанному господарстві: безконтактні рішення, голосові технології, штучний інтелект (AI), машинне навчання (ML), сталість та альтернативна енергетика, інтернет речей (IoT), доповнена реальність (AR),

віртуальна реальність (VR), робототехніка та автоматизація, аналітика великих баз даних.

Проаналізовано вітчизняний досвід розвитку сфери обслуговування. Визначено наслідки впливу пандемії коронавірусу та війни на розвиток сфери обслуговування в Україні. Визначено тенденції у сфері громадського харчування, які стали актуальними з початком бойових дій в Україні, а саме:

- збереження попиту на продукти швидкого приготування в домашніх умовах, фаст-фудах та закладах громадського харчування;
- домінування правил воєнного часу: необхідність дотримання комендантської години та попередження про повітряну загрозу;
- необхідність налагодження логістики доставки фаст-фуду;
- вплив місця розташування закладів ресторанного господарства: близькість до зон бойових дій, розташування внутрішньо переміщених осіб.

Головні сучасні тенденції розвитку туристичного бізнесу: збільшення автоматизованих бронювань; швидше мобільне бронювання; персоналізація.

Розглянуто особливості харчової безпеки та контролю якості у готельно-ресторанному господарстві. Визначено, що сьогодні найефективнішим методом забезпечення безпеки харчової продукції нині у світі визнано систему HACCP (Hazard Analysis Control Critical Points – аналіз небезпек і контрольні критичні точки). Це науково обґрунтований, раціональний і системний підхід до ідентифікації продукції, оцінки та управління ризика-ми, які можуть виникнути при виробництві, переробці, зберіганні та використанні харчових продуктів. Принципи системи HACCP рекомендовані до практичного застосування і є обов'язковими для країн ЄС на всіх готельно-ресторанних підприємствах.

Проаналізовано сучасні стратегії розвитку туризму і готельно-ресторанного господарства. Багатьом об'єктам готельного і ресторанного господарства через війну довелось змінити свій напрям діяльності. Визначено, що туризм в Україні адаптувався до умов війни і поступово перелаштувався на інші формати. Війна призвела до необхідності збереження

туристичної галузі, що є необхідною умовою для економічної підтримки країни та майбутнього відновлення її після нашої перемоги. Сьогодні крім плану післявоєнного відновлення України, потрібна і нова стратегія розвитку туризму регіонів.

Туризм та готельно-ресторанний бізнес, підвладний впливу неринкових чинників – війн, природних катаклізмів, епідемій. Незважаючи на складні воєнно-політичні, економічні та демографічні умови в Україні, індустрія гостинності продовжує розвиватися і, очікується, що після перемоги у війні вона зазнає зростання. Для збалансування процесів такого розвитку Україна обрала для себе європейський вектор розвитку, що передбачає приведення змісту та процесу розвитку туристичного бізнесу до європейських безпечних норм та правил.

Матеріали науково-дослідної роботи кафедри висвітлені у наукових публікаціях викладачів.

Список публікацій, одержаних у результаті виконання роботи.

Монографії, підручники, навчальні посібники

1. Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства: монографія / колектив авторів ; за заг. ред. проф. В.М. Зайцевої . – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. 202 с.
2. Белікова М.В. Меноніти півдня України: історія, культура, туризм : монографія. Запоріжжя : ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2022. – 356 с.
3. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге перер. і доп. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 293 с.
4. Зайцева В. М., Корнієнко О. М. Аналіз та оцінка потенціалу туристських територій : навчальний посібник. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 288 с.
5. Гресь-Євреїнова С.В., Шелеметьєва Т.В., Мамотенко Д.Ю. Бухгалтерський облік туристичних та готельно-ресторанних підприємств: Навчальний посібник. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 240 с.
6. Зайцева В.М., Цвілий С.М., Кукліна Т.С. Маркетинг в туризмі : навчальний посібник. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. - 260 с.

7. Зайцева В.М., Цвілій С.М., Кукліна Т.С. Маркетинг в туризмі : навчальний посібник. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. - 260 с.
8. Віндюк А. В., Гурова Д. Д., О. М. Корнієнко. Рекреалогія та курортна справа: Навчальний посібник . - Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 268 с.
9. Гурова Д. Д., Шморгуненко Є. О. Рекреаційна географія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Запоріжжя, 2022. – 110 с.
10. Мамотенко Д.Ю., Безхлібна А.П., Гресь-Євреїнова С.В. Ризики та економічна безпека туристичних фірм : Навчальний посібник. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 244 с.:
11. Журавльова С.М., Зайцева В.М., Каптюх Т.В. Технологія готельної справи : Навчальний посібник. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехні-ка», 2022. – 264 с.
12. Безхлібна А.П., Белікова М.В., Бут Т.В. Використання зеленого, музейного, подієвого та інших видів туризму як інструментів збереження сільськогосподарських територій. Екологоорієнтовані підходи відновлення техногенно забруднених територій і створення сталих агроєкосистем: колективна монографія; за заг. Ред. Т.О. Чайки. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2022. С. 111-118.
13. Шелеметьєва Т.В., Трохимець О.І. Концептуальні положення розвитку інклюзивного туризму: сталий розвиток та економічна складова. Роль та значення індустрії туризму й гостинності у розвитку територій, громад, держави : монографія / за заг. редакцією д.е.н., проф. М.Ю. Барна. Львів: ЛТЕУ, 2022. С. 65-97.
14. Безхлібна, А. Управління конкурентоспроможністю приморських регіонів: теорія, методологія, практика: монографія / А. Безхлібна. - Запоріжжя, ФОП Мокшанов, 2023. - 457 с.
15. Цвілій, С. М. Маркетинг в готельно-ресторанному господарстві : навчальний посібник. / С.М. Цвілій, Т.С. Кукліна, В.М. Зайцева. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 260 с.
16. Зацепіна, Н.О. Методологія і організація наукових досліджень : Навчальний посібник. / Н.О. Зацепіна , А.В. Віндюк. - Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. - 155 с.
17. Tsviliy, S. Improving the training of professionals in the tourism industry on the basis of according to world experience in the use of innovative approaches to design learning outcomes / S. Tsviliy, D. Gurova , O. Zhilko. Modern approaches to ensuring sustainable development : collective monograph.

Part 3.2. Academy of Silesia. The University of Technology in Katowice Press, Poland. 2023. 653 pp. P. 460-470. DOI: 10.54264/M020

18. Tsviliy, S. The role of information technologies in the restoration of the domestic tourism industry in the post-war period / S. Tsviliy, D. Gurova, O. Zhilko, V. Zaitseva. Artificial intelligence: an era of new threats or opportunities?: monograph. Part I; Edited by I. Tatomyr, Liubov Kvasnii. Czech Republic. Praha: OKTAN PRINT, 2023, 260 p. P. 179-189. <https://doi.org/10.46489/aiaeont-23-23>.

19. Цвілій, С. М. Відновлення туристичної екосистеми в післявоєнному періоді / С.М. Цвілій, О.В. Жилко, В.М. Зайцева. Відновлення природно-ресурсного потенціалу та стійкості екосистем : колективна монографія ; [підрозділ 5.3] за заг. ред. Т. О. Чайки. - Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2023. 308 с. - С. 292–299.

20. Белікова, М. Сучасні виклики для туристичних агентств: цифровий маркетинг, діловодство, електронні документи та додатки / М. Белікова. Туристичний та готельно-ресторанний бізнес у період кризового стану: проблеми розвитку та регулювання : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Чепурди Л.М.; М-во освіти і науки України ; Черкас. держ. технол. ун-т. - Черкаси : ЧДТУ, 2023. - С.30–46.

21. Цвілій С.М. Стратегія відновлення потенціалу міжнародного співробітництва української індустрії туризму в кризових умовах геоекономічного простору / Цвілій С.М. // Перспективи ефективних управлінських рішень у бізнесі та проєктах : колективна монографія / За наук. ред. проф. М. Д. Балджи. - Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2024. - 606 с. - С. 518–566.

22. Цвілій С.М. Інтеграція локально-регіональної системи індустрії туризму України у геоекономічний простір Європи / Цвілій С.М. // Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем : колективна монографія / під заг. ред. д.е.н., проф. Храпкіної В.В., к.е.н., доц. Пічик К.В. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2024. - 667 с. - С. 219–231.

23. Дубініна А.А. Інноваційні технології продуктів з використанням арахісу та бобової сировини: Монографія / Дубініна А.А., Зайцева В.М., Ленерт С.О., Кукліна Т.С. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 184 с.

Наукові статті

24. Кукліна Т.С., Цвілій С.М., Жилко О.В. Особливості формування харчових традицій українського народу з радянських часів. Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі : науковий журнал. Вип.

4/2022. Львів : Вид-во Львівського торгов.-економ. ун-ту; Одеса : ВД «Гельветика», 2022. С. 14-20.

25. Цвілий С.М., Кукліна Т.С., Жилко О.В. Організаційні компоненти в управлінні бізнесом вітчизняного туристичного підприємства. Економіка та суспільство. 2022. № 36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1168>.

26. Кукліна Т.С., Цвілий С.М., Журавльова С.М. Загальні тенденції розвитку світового туризму: від коронавірусу до військової агресії. Підприємництво та інновації. Науковий журнал. Київ : ПВНЗ «Міжнародний університет фінансів» ; Одеса : ВД «Гельветика», 2022. Вип. 23. С. 12-15.

27. Цвілий С.М., Кукліна Т.С., Каптюх Т.В. Бюджетування в менеджменті туристичних МСП в умовах післявоєнного відновлення бізнесу. Таврійський науковий вісник. Серія: економіка. Науковий журнал. Вип. 12. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 64-70. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/issue/view/12>.

28. Цвілий С.М., Зайцева В.М., Науменко В.О. Тенденції інноваційного навчання та розвитку персоналу вітчизняних туристичних фірм. Українські студії в європейському контексті : зб. наук праць : ГО «Інноваційні обрії України». м. Київ, 2022. Випуск 5. С. 245–253. URL : http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol5_2022.pdf.

29. Зайцева В.М., Цвілий С.М., Кукліна Т.С. Автоматизація управління підприємством в умовах післявоєнного відновлення туристичного бізнесу. Таврійський науковий вісник. Серія: економіка. Науковий журнал. Вип. 13. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 143-149. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/issue/view/13>.

30. Корнієнко О.М., Кукліна Т.С., Біленко М.О. Туристична галузь України: стан та шляхи відновлення. Інвестиції: практика та досвід. 2022. №22. С. 68-73.

31. Мамотенко Д.Ю., Гресь-Євреїнова С.В., Шелеметьева Т.В. Система моніторингу світового ринку туристичних послуг. Інфраструктура ринку, 2022. – №66. С. 23-28.

32. Мамотенко Д.Ю., Гресь-Євреїнова С.В., Шелеметьева Т.В. Особливості організації бухгалтерського обліку витрат туристичного та готельно ресторанного бізнесу. Інфраструктура ринку, 2022. – №66. С. 225-230.

33. Мамотенко Д.Ю., Гресь-Євреїнова С.В., Шелеметьева Т.В. Стратегічний аналіз факторів зовнішнього середовища розвитку туризму Запорізької області: довоєнний стан. Інфраструктура ринку, 2022. – №68. С. 192-199.

34. Жилко О.В., Камушков О.С., Незвещук-Когут Т.С. Технології автоматизації системи управління у закладах ресторанного господарства. Економіка та суспільство. 2022. № 43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-48>

35. Безхлібна А.П. Комплексне оцінювання конкурентоспроможності приморських регіонів. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2022. Випуск 1 (34). С. 163 – 169

36. Pavliuk S., Ivanenko T., Shelemetieva T., Bazhenova S., Dolynska O. Peculiarities of International Competition in the Market of Tourism and Hospitality. Economic Affairs, Vol. 67, No. 04s, pp. 897-905, October 2022. URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv67n4sw.pdf>

37. Шелеметьєва Т.В., Трохимець О.І., Біленко М.О. Регіональна політика та оцінювання сталого розвитку туризму Запорізької області. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2022. №2. С. 51–58.

38. Шелеметьєва Т.В. Оцінювання стану конкуренції на туристичному ринку України. Вісник економічної науки України. 2022. № 1.(40). С. 101–105.

39. Белікова М.В. Особливості вивчення професійної етики, психології міжнародної комунікації та дипломатичного протоколу в професійній підготовці майбутніх фахівців з туризму та готельно-ресторанної справи Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Суценко (голов. ред.) та ін.]. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 84. С. 152-157.

40. Зайцева, В.М. Підготовка конкурентоспроможних туризмознавців для вітчизняної індустрії туризму / В.М. Зайцева , С.М. Цвілій ,О.В. Жилко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Науковий журнал. Серія «Економіка і менеджмент». Суми : СНАУ; Одеса ВД «Гельветика». - 2023. Випуск 1 (93). - С. 17-21.

41. Dubinina, A. Improving the quality of vegetables and fruits using biofortification strategies / Dubinina A., Zaitseva V., Mardar M., Kuklina T., Cherevko O. , Lehnert S. , Letuta T. , Tatar L. // Food Science and Technology. Volume: 17, Issue: 3, 2023. - P. 4-14. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/foodtech/article/view/2650/2798>.

42. Зайцева, В. Маркетинговий підхід до забезпечення конкурентоспроможності комплексного туристичного продукту / В. Зайцева, С. Цвілій, Ю. Мулту // Підприємництво та управління розвитком соціально-економічних систем. Електронне періодичне міждисциплінарне наукове видання. - 2023. № 1. - С. 328–345.

43. Цвілій, С.М. Використання цифрових технологій в післявоєнному відновленні індустрії туризму / С.М. Цвілій, О.В. Жилко, В.М. Зайцева // Вісник Сумського національного аграрного університету. Науковий журнал. Серія «Економіка і менеджмент». Суми : СНАУ; Одеса ВД «Гельветика». - 2023. Випуск 3 (95). - С. 21-25.

44. Цвілій, С.М. Аналіз і оцінка інструментів стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу туристичної індустрії / С.М. Цвілій // Сталий розвиток економіки. Наукове видання. Хмельницький : Університет економіки та підприємництва; Одеса ВД «Гельветика». - 2023. № 1 (46). - С. 149–154. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-21>.

45. Цвілій, С.М. Повоєнний розвиток підприємств індустрії туризму на основі впровадження інформаційних технологій / С.М. Цвілій, Зайцева В.М., Сокол К.М. // Українські студії в європейському контексті : зб. наук праць : ГО «Інноваційні обрії України». м. Київ. - 2023. Випуск 7. - С. 381–388. DOI: <https://doi.org/10.31110/2710-3730/2023-7>. URL : http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vo7_2023.pdf.

46. Цвілій, С.М. Методологічний підхід до оцінювання інноваційних стимулів постконфліктному відновленні індустрії туризму / С.М. Цвілій // Вісник Херсонського національного технічного університету. Одеса: ВД «Гельветика». - 2023. № 3(86). - С. 189-197. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.3.26>. URL : https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/issue/view/61.

47. Цвілій, С.М. Методичний підхід до комплексної оцінки розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму / С.М. Цвілій // Інтелект XXI. Науковий економічний журнал. Київ : Національний університет харчових технологій; Одеса ВД «Гельветика». - 2023. №3. (подано до друку).

48. Цвілій, С.М. Прогнозування показників інноваційності індустрії туризму у періоді постконфліктного відновлення / С.М. Цвілій // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. Збірник наукових праць. Харків : Харківський національний автомобільно-дорожній університет. - 2023. №31. С. 34-40.

49. Гурова, Д. Вплив кінотуризму на імідж туристичної дестинації / Д. Гурова, Т. Каптюх, А. Белова // Підприємництво та управління розвитком соціально-економічних систем. - 2023. № 1. - С. 314–327.

50. Шелеметьєва, Т.В. Особливості формування стратегії сталого розвитку туризму в сучасних умовах: досвід Німеччини / Т. В. Шелеметьєва, О. І. Трохимець, М. Д. Тюха // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 2023. №1. - С. 41–51.

51. Шелеметьєва, Т. В. Фестивальний туризм як стратегічний напрям розвитку регіональної туристичної політики міста Запоріжжя / Т. В. Шелеметьєва, Ю. К. Свириденко // Підприємництво та управління розвитком соціально-економічних систем. - 2023. №1. - С. 302–313.
52. Шелеметьєва, Т. В. Управління проектами в туризмі з урахуванням ризику та невизначеності / Т. В. Шелеметьєва, Д. Ю. Мамотенко // Інфраструктура ринку. - 2023. №74. - С. 161–167. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure74-29>
53. Белікова, М. Особливості викладання музеєзнавства та організації екскурсійних послуг в професійній підготовці майбутніх фахівців з туризму / М.В. Белікова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - 2023. Випуск №88. С.52–57.
54. Белікова, М. Зміни в туристичних напрямках, видах внутрішнього туризму та діяльності музеїв України впродовж 2020 – 2023 рр. / М. Белікова, Т. Каптюх // Підприємництво та управління розвитком соціально-економічних систем. - 2023. №2. С. 33-39.
55. Віндюк, А.В. Методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму та готельно-ресторанної справи / А.В. Віндюк, Т.С. Кукліна, Т.В. Каптюх // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах. - 2023. Вип.88. - С. 74-79.
56. Зайцева, В.М. Маркетингові дослідження інноваційних напрямів розвитку туристичного бізнесу в Україні / В.М. Зайцева, О.В. Пікуліна, Т.Ю. Чаркіна, Н.С. Чернова // АГРОСВІТ. Дніпро. - 2023. № 16. - С. 39-47.
57. Безхлібна, А. Конкурентоспроможність відновлювальної екосистеми приморських регіонів в післявоєнних умовах / А. Безхлібна // Науковий погляд: економіка та управління. - 2023. №1 (81) - С. 121-127.
58. Безхлібна, А.П. Стратегія конкурентоспроможності відновлювальної екосистеми макрорегіону «Азов-Чорне море» / А. Безхлібна // Причорноморські економічні студії. - 2023. Вип. 80. - С. 136 – 146.
59. Byelikova M. Information and Digital Business Security in Tourism as a Component of the Coastal Region Competitiveness. / M. Byelikova, A. Bezkhlibna, Y. Polyezhaev, V. Zaytseva, H. Pukhalska // Data-Centric Business and Application: Modern Trends in Financial and Innovation Data Process. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies. – 2023. – Chapter 6, Vol. 1. – P. 1 – 28. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-54012-7>.
60. Морозов, Д.М. Інноваційна діяльність туристичних підприємств в умовах глобальної діджиталізації / Д.М. Морозов, С.В. Домашенко, Т.В. Каптюх // Економіка та суспільство. - 2023. №50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-15>.

61. But, T. The impact of crisis factors on the development of the tourism in Ukraine / T. But, V. Židová, D. Mamotenko // Czech Journal of Tourism. - 2023. №9(1). - P. 1-21.

62. But, T. A Conceptual Model for Creating Smart Cities in Czechia Based on Smart Specialization / T. But, D. Mamotenko, L. Lnenicka, T. Pulina, V. Židová // Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration. 31(2), 2023. 1736; <https://doi.org/10.46585/sp31021736>.

63. Gudź, P. Ensuring the competitiveness of the coastal region based on the study of the impact of cluster analysis results on the development of tourism in the conditions of the regenerative ecosystem / P. Gudź, M. Gudź, A. Bezkhlibna, V. Zaytseva, A. Brutman // Amazonia Investiga. - 2023. Vol. 12. Is. 68. - P. 172 – 183.

64. Шелемєтьєва Т. В. Роль туристичних інформаційних центрів в формуванні позитивного іміджу та популяризації туристичних DESTINACIЙ [Електронний ресурс] / Т. В. Шелемєтьєва, О. І. Трохимець // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2024. – № 1. – С. 33–40.

65. A. Dubinina. Improving the quality of vegetables and fruits using biofortification strategies / A. Dubinina, V. Zaitseva, M. Mardar, T. Kuklina, O. Cherevko, S. Lehnert, T. Letuta, L. Tatar // Food Science and Technology. Volume: 17, Issue: 3, 2023. (Web of Science) Режим доступу: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/foodtech/article/view/2650/2798>.

66. Zatsepina N. Trends and factors in the development of world tourism in the post-pandemic period. Smart Tourism, [S.l.], jan. 2024. ISSN 2810-9821. Available at: <<https://aber.apacsci.com/index.php/st/article/view/2338>>. Date accessed: 19 jan. 2024. doi:<http://dx.doi.org/10.54517/st.v4i1.2338>. URL : <https://aber.apacsci.com/index.php/st/article/view/2338>